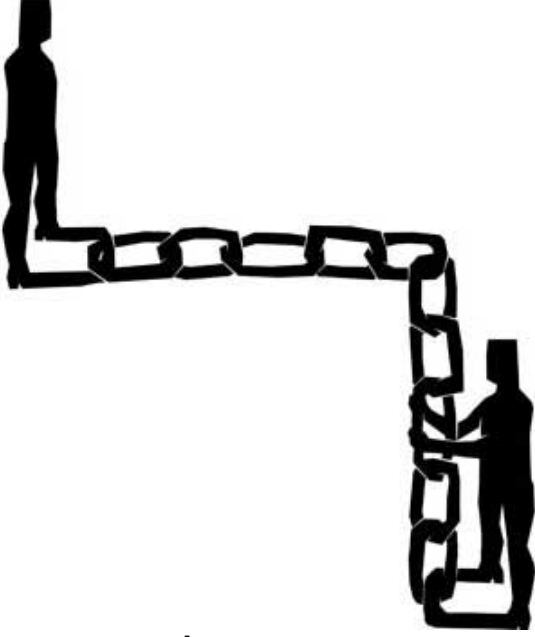

Zaman gazetesi

15.03.2011

Herkül Millas

Eleştirdiğim algılama şu: Birileri iki kamp görür; biri doğru olan bizim taraf, bir de yanlış, zararlı ve tehlikeli olan öteki taraf. Birey yok olmuştur; taraflar vardır. Birey masum olabilir ama yaptıkları öteki tarafın yararına ise "taraf" olarak suçludur. Hukuksal çerçeve böyle bir bireyin cezalandırılmasına yetmiyorsa, hukukun "biraz" eğilip bükülmesi çok doğal sayılır.

Siyasetle ilgili hukukun bir geleneği, bir miras yanı var. Kaygım bundan. Hukukun teorik yanından değil (herkese eşit mesafededir, bağımsızdır söyleminden değil) uygulamasından söz ediyorum. 1930'lu yıllarda rejim düşmanı sayılanlar İstiklâl Mahkemeleri'nde haklı haksız ceza aldı; idamlar normal sayıldı. "Devrim süreciydi" diyerek olanları hâlâ haklı gösterenler var. O düşmanlar birey olarak değil grup olarak, şeriatçılar ve Kürtlerdi. Bu "düşmanları" bugün de görenler var.

Sonraki yılları aile ve kendi deneyimlerimden biliyorum. Azınlıklar düşman sayıldı. 1942'de

Varlık Vergisi ile mülklerine el konuldu. Uygulama hukuka uygun yürütülmüştü. Ama Nazilerin savaşı kazanamayacağı belli olunca vergiden vazgeçildi! Bu arada yoksullaşan yoksullaştı. Yanılmıyorsam "pardon" diyen de çıkmadı. Azınlık vakıf mallarının mahkeme yoluyla el değiştirmesi bugün de yaşanıyor. Yeni olan AİHK'nin devrede olması.

Gençliğimde sol, sosyalist ve komünist olmak suçtu. Yasalarda 141 ve 142 diye iki madde vardı ki her derde devaydı. Orhan Veli dizeleriyle söylersek "açlıktan söz ediyorsun, demek ki sen komünistsin" anlayışı ile insanlar süründürüldü. Marx'ın bir kitabı suç deliliydi. Eylem yapmak, sol sempatzanı olmak bir yana, sola merak salmak da insanın başına bela getirdi. Bu alanda ben de küçük bir bedel ödedim. Ama elhak, her şey yasaldı; Danıştay da beni haksız bulmuştu!

Sonrasını, çok yakın tarih olduğu için hepimiz biliyoruz (ama anlıyor muyuz, o başka!). Bir başbakan bakanlarıyla birlikte, tabii hukuka uygun olarak asıldı. Sonra bu "hainin" adı İzmir'in havalimanına verildi. Hain idiyse bu şeref neden, yok haksız asılmışsa bu haksızlığı yapanlar neden yargı karşısına çıkarılmaz? Bu nasıl bir hukuktur? Sonra peş peşe gelen darbelere hukuksal kılıf uyduruldu; yargıçlar suç görmediler bu olaylarda. (Aslında kişiler anayasaya uymadıkları için anayasa kişilerin yaptıklarına uyduruldu.) Çocuk sayılacak yaşta bazı gençler de beslenmedi, asıldı, hep hukuka uygun olarak. Daha sonra şiir okuyan siyasi hapse konuldu hukukî mekanizmalar işletilerek, sonra başbakan oldu. Ama hukuk da boş durmadı, "şeriatçı" partileri, başka bir sürü sol veya Kürt partilerle birlikte kapatıverdi. Daha neler, neler...

En nihayet geldik Ergenekon davalarına ve gazetecilerin tutuklanmalarına. İki kamp birbirine girmiş: Bir taraf diktaya karşıymış, öteki taraf masumları korumak istiyormuş. Savcılar, hâkimler, hukuk kurumları arasında sürtüşmeler, kavgalar, suçlamalar hiç dinmedi. Anayasa Mahkemesi'nin kararları bile sürekli tartışıldı ve tartışılıyor. Hukuku temsil edenlerin birbirine itimat etmiyor havası ortada. Şimdi benim kaygılı ve yoğurdu üflüyor olmam normal değil mi? Tarafsızlık hangi tarihte sağlandı dersiniz?

Kamplaşma ve hukuk

Bu yasal hukuksuzlukları anlamaya çalışıyorum. Anayasa ve yasalar alanında değişiklikler ve reformlar gereklidir tezi bana pek inandırıcı gelmiyor. Yapılanlar yasalara karşı değil, akliselime ve insafa karşıdır. Yapılanlar kötü yasalar yüzünden değil, yasaların kötü kullanılmasından oldu. Ülkede demokrasi tam olarak yerleşmedi denebilir. Ama bu da totoloji gibi: Hukuk sakat çünkü demokrasi yok, demokrasi yok çünkü hukuk çalışmıyor!

Hukukun tarafsızlığı ulus-devletlerin ortaya çıkışıyla eşzamanlı. Ama çağdaş bir ulus-devlet kurmak demek etrafı bayraklarla donatmak ve farklı olanları kovalamakla olmuyor. Ulusal bir konsensüs gerekli. Bu da ancak farklılığı kabul ederek sağlanır. Birlik, aynı tip vatandaş yaratarak değil, farklı vatandaşları dışlamamakla, kabullenerek oluyor. Türkiye'deki kamplaşma, bu aşamanın henüz tam olarak sağlanmadığını gösteriyor. Son on yıllarda bütün hukuksuzlukların altında aynı anlayış egemen: "Bunlar" zararlıdır, düşmandır, haindir, vb.; dolayısıyla haklarını tanımak değil haklarından gelmek gerekir. Bu anlayış egemen olunca kaçınılmaz olarak hukuk da "teferruat" oluyor.

Hukuksuzluğu uygulayanın vicdanı bu yüzden rahattır. Hukukun çok üstünde başka bir

referansa göre davranmaktadır. Eleştirdiğim algılama şöyle: Birileri iki kamp görür; biri doğru yolda olan bizim taraf, bir de yanlış, zararlı ve tehlikeli yolda olan öteki taraf. Birey artık yok olmuştur; taraflar vardır. Birey masum olabilir ama yaptıkları öteki tarafın yararına ise "taraf" olarak suçludur. Hukuksal çerçeve böyle bir bireyin cezalandırılmasına veya bertaraf edilmesine yetmiyorsa, hukukun "biraz" eğilip bükülmesi çok doğal sayılır: "Alt tarafı ne olduğunu biliyoruz" denir, bir etiket yakıştırarak: şeriatçı, komünist, vatan haini, yabancı, ajan, cuntacı, ayrımcı, vb. Birey (ve bireysel haklar) artık yok olmuştur bu savaşta. Zaten savaşta düşman saflarına saldırırken hiç suçlu-suçsuz ayırımı yapılabilir mi?

Toplumca bulaştık bu blok düşman algısına. Kimin kiminle olduğuna bakılıyor. Gazeteci de suçlu olabilir deniliyor, doğrudur, ama polis, politikacı, savcı ve yargıç da. Yapılanların gazetecilikle ne ilgisi var deniliyor, toplu tüfekli darbe ile ne ilgisi var diye soran pek yok. Kamuoyu oluşturma seferberliği, şantaj, fişleme, yalan haber (bunlar gerçekse) tabii ki suçtur, ama darbecilik bu mudur? Tabii, denecek, budur çünkü darbeye yol açıyor, örgüt bir bütündür. Darbeciler iktidarı yıpratmakla yola koyuluyorlar, bu da doğru, ama iktidarı eleştirmek hatta aleyhine kumpas kurmaya darbeciliktir demek o kadar farklı ki! Bütün dünyada hükümetlerin aleyhine (ahlaklı-ahlaksız) tuzaklar, komplolar düzenlenir; ama bunlar "darbe" muamelesi görmez. İnsanlar ya masum ya darbeci değildir. Bu anlayış AKP ve Türkiye aleyhine yapılacak en kötü propagandadır. Sezar'ın eşini hatırlatayım: hem dürüst olmalı, ama imajı da öyle olmalı.

Düşman bloklar ve komplocu kamplar görme eğilimini anlatmaya çalışıyorum. Keşke, diyorum, artık mahkeme yoluyla ceza vermeleri azaltsak, her "şüpheliyi" hemen mahkemelerde süründürmesek ve - hele - insanlar tutuksuz yargılansa; ve varsın birkaçı da kaçıversin. Hakaret edeni dava değil teşhir etsek, onu da toplum ayıplasın. "Hukuk kavgası" keskinliğini kaybetsin ve varsın birileri de cezasız kalsın. Sorunların çoğu zaten verilen cezalardan yaşandı.